

Provincie Overijssel
Luttenbergstraat 2
Postbus 10078
8000 GB Zwolle
Telefoon 038 499 88 99
www.overijssel.nl
postbus@overijssel.nl
KvK 51048329
IBAN NL45 RABO 0397 3411 21

Provinciale Staten van Overijssel

Inlichtingen bij
Dhr. H. Stoffer
Telefoon 038 499 8251
HJ.Stoffer@overijssel.nl

Datum	Kenmerk	Zaaknummer	Pagina	Bijlagen	Uw brief	Uw kenmerk
21.03.2023	D2023-02-010305	2023-005741	1 van 4			

Onderwerp: Brief aan PS Voortgang Groenblauwe dooradering en Bescherming van houtopstanden

Toezending aan Provinciale Staten met oogmerk:

ter informatie

anders, en wel:

Aanleiding

Met deze brief informeren wij u over de groenblauwe dooradering van het cultuurlandschap van Overijssel. Dit om te voldoen aan de door u op 10 november 2021 aangenomen motie Folkerts c.s. waarmee u ons opriep in kaart te brengen in hoeverre voor het cultuurlandschap in Overijssel de 10% groenblauwe dooradering al wordt gehaald. Voorts informeren wij u over onze samenwerking met gemeenten voor de bescherming van houtopstanden.

Daarmee voldoen wij tevens aan uw besluit van 10 november 2021 kenmerk 2021/1104125 waarin u ons opdraagt om u te informeren over de uitvoering van aanbevelingen uit het rapport 'Beheer landschap: niet voor niets' (juni 2021) van de Rekenkamer Oost-Nederland.

De ambitie van 10% groenblauwe dooradering staat in het Fundament voor de nieuwe Omgevingsvisie. In de Europese biodiversiteitsplannen¹ is de ambitie opgenomen dat "tegen 2030 minstens 10% van het landbouwareaal bestaat uit landschapselementen met grote diversiteit". Dit draagt bij aan het benutten en verrijken van natuur voor VHR- en KRW-doelen en het vastleggen van CO2. In het Nationaal Programma Landelijk Gebied (NPLG) betreft het Rijk de doelstelling van 10% op het hele landelijk gebied (minus het Natuurnetwerk Nederland en bebouwde gebieden). Behalve landbouwgrond betreft dit dus ook gronden zonder landbouwfunctie, die in eigendom zijn van overheden (met name gemeenten en waterschappen) en particulieren niet zijnde agrariërs. De 10% groenblauwe dooradering is zowel een doelstelling om de (natuur)kwaliteit van het landschap te verbeteren, als een instrument om richting te geven aan andere ruimtelijke opgaven.

Om te bepalen wat er onder groenblauwe dooradering valt verwijst het Rijk in de Handreiking voor de gebiedsprogramma's NPLG naar de definitie uit het Aanvalsplan Landschap².

In het Fundament van de omgevingsvisie en het Provinciaal Programma Landelijk Gebied is de ambitie voor een sterke groenblauwe structuur in Overijssel overgenomen. Het uitbreiden van de bestaande

¹ COM(2020)380 – Mededeling | EU-biodiversiteitsstrategie voor 2030 | De natuur terug in ons leven brengen, COM(2022) 304 | Proposal for a REGULATION OF THE EUROPEAN PARLIAMENT AND OF THE COUNCIL

² Deltaplan Biodiversiteitsherstel, Aanvalsplan Landschap 'Realisatie van 10% groenblauwe dooradering', 28 september 2022

groenblauwe dooradering draagt bij aan het versterken van de ruimtelijke kwaliteit, het verbeteren van de biodiversiteit, het vastleggen van CO2 en het realiseren van doelen voor de Kaderrichtlijn Water. Om een visualisatie te bieden hoe de groenblauwe dooradering gedifferentieerd naar gebied, landschapstype en naar kwaliteit ingericht kan worden, werken wij aan streefbeelden voor Basiskwaliteit natuur. Afhankelijk van gebiedskenmerken, landschapselementen, maatvoeringen etc. is het mogelijk de toegevoegde waarde voor natuurkwaliteit/biodiversiteit te bepalen. Wij willen partijen in het gebied hiermee een handreiking bieden hoe tot een passende groenblauwe dooradering te komen. Deze streefbeelden worden onderdeel van de provinciale catalogus gebiedskenmerken. Voor het beste resultaat helpt het om met groenblauwe dooradering verbindingen tussen gebieden te versterken. In ons Provinciaal Programma Landelijk Gebied werken wij dit verder uit.

Wij werken aan een registratiesysteem voor landschapselementen

Samen met de provincie Gelderland en het Boomregister werken we aan een registratiesysteem om het aantal landschapselementen in beide provincies te inventariseren, te classificeren en te monitoren. Daarmee kunnen we inzicht geven in de diverse groene en blauwe landschapselementen. Het doel is een provincie-dekkend basisbestand van landschapselementen, dat kan dienen als gemeenschappelijke referentie van de staat van ons landschap. Een berekeningstool maakt het mogelijk om door te rekenen welke oppervlakte en samenstelling aanwezig is en wat op basis van een specifiek streefbeeld voor een landschapstype nog ontbreekt. De (bron)data komt dit voorjaar beschikbaar in ons openbaar geo-portaal. Wij zullen u informeren zodra deze operationeel is.

Het geschatte percentage aanwezige groenblauwe dooradering in Overijssel is 6%

Op 10 november 2021 heeft u de motie Folkerts c.s. aangenomen waarmee u ons opriep in kaart te brengen in hoeverre voor het cultuurlandschap in Overijssel de 10% groenblauwe dooradering al wordt gehaald of benaderd. U vroeg ons het actuele percentage in beeld te brengen per deelgebied van de gebiedsgerichte aanpak en per landschapstype.

Met behulp van een voorlopige versie van ons landschapselementenregister hebben wij een globale schatting gemaakt. In tabel 1 staat het percentage per deelgebied voor de gebiedsgerichte aanpak. Voor de schatting hebben wij uitgangspunten van het NPLG en Aanvalsplan Landschap gebruikt. Alle landschapselementen hebben we meegeteld, want een aantal kwalitatieve criteria zoals ecologisch beheer en gebiedseigen soortensamenstelling van landschapselementen kunnen we nog niet voor heel Overijssel onderscheiden.

Als maximale maat voor vlakvormige elementen zoals bossen, natuurgebiedjes en meren is een bovengrens aangehouden van 2 ha. Als ze kleiner zijn dan 2 ha tellen ze mee.

Voor houtige landschapselementen is de oppervlakte berekend op basis van de gecorrigeerde kroonoppervlakte. Er zijn namelijk onvoldoende geschikte data voorhanden van de precieze grondoppervlakte van landschapselementen met opgaand groen.

Tabel 1: Aanwezige groenblauwe dooradering in landelijk gebied buiten NNN en bebouwde gebieden. Inclusief vlakelementen tot 2ha. Nog niet meegerekend zijn bermen en kruidenrijke perceelranden. Nog zonder onderscheid in (ecologisch) beheer.

GGA-gebied	Opp Landelijk gebied (ha)	% groene elementen	% blauwe elementen	% totaal groen en blauw
NO Twente	33.622	4%	2%	6%
NW Ov	53.571	2%	4%	6%
Salland	33.316	3%	2%	5%
Vechtdal	51.736	3%	3%	6%
West Twente	33.652	3%	3%	6%
ZO Twente	35.976	4%	3%	7%
Totaal Ov	241.873	3%	3%	6%

Uit een steekproef van de Rekenkamer Oost Nederland (2021) blijkt dat een deel van de bestaande groenblauwe dooradering in matige of slechte toestand verkeert. Daar zien wij een kwalitatieve opgave in herstel en beheer van elementen.

10% groenblauwe dooradering is een algemeen uitgangspunt, toepassing is maatwerk

Landelijk is met het Aanvalsplan Landschap 10% groenblauwe dooradering als algemene minimale maat genomen voor een goede landschapskwaliteit. In de oudere landschappen is een hoger percentage kenmerkend, in de jongere ontginningslandschappen is gemiddeld genomen minder groenblauwe dooradering aanwezig. De samenstelling is specifiek per landschapstype, de concrete opgave is dan ook gebiedspecifiek. Het globale beeld per landschapstype in Overijssel is in tabel 2 weergegeven. Let wel dat

dit de percentages zijn van de landschappen zonder de grotere natuurgebieden en het NNN. In gebieden met veel natuur geeft dit een vertekend beeld ten opzichte van de werkelijke beleving van de bezoeker.

Tabel 2: Aanwezige groenblauwe dooradering per landschapstype in landelijk gebied buiten NNN en bebouwde gebieden. Inclusief vlakelementen tot 2ha. Nog niet meegerekend zijn bermen en kruidenrijke perceelranden. Nog zonder onderscheid in (ecologisch) beheer.

landschapstype	Opp (ha)	% groene elementen	% blauwe elementen	% totaal groen en blauw
Essen en oude hoeven	72.563	4%	3%	7%
Maten en flieren	19.260	2%	3%	5%
Jonge (heide en broek) ontginningen	82.692	3%	3%	6%
Laagveenontginningen	24.131	1%	5%	6%
Veenkoloniaal landschap	18.600	2%	4%	6%
Kleilandschap	9.193	1%	5%	6%
Rivierenlandschap	6.003	2%	2%	4%

De criteria voor het bepalen van de opgave zijn nog niet duidelijk.

Bovenstaande percentages zijn een inschatting op basis van criteria uit het Aanvalsplan Landschap die we op dit moment met de beschikbare data kunnen maken. Het overzicht is niet te gebruiken als maatstaf voor onze doelstelling voor het realiseren van 10% groenblauwe dooradering.

Het Rijk vraagt ons om in 2030 in het gehele landelijk gebied de helft van de 10% groenblauwe dooradering te realiseren. In de prioritare gebieden dient de volledige 10% in 2030 te zijn ingevuld. Provincies wijzen zelf gebieden aan waar zij prioriteit willen leggen, bijvoorbeeld in beekdalen, overgangszones en veenweidegebieden.

In het PPLG dienen wij een globale raming te maken van de opgave in verbetering en beheer van de bestaande groenblauwe dooradering en in de restopgave voor de uitbreiding van het areaal.

Een duiding van onze opgave in hectares en type dooradering is nu nog niet te maken. Onze inzet is erop gericht de versterking van de groenblauwe dooradering te benutten als middel voor het realiseren van andere doelen. Met meervoudig ruimtegebruik voorkomen we extra ruimtebeslag.

Het gesprek over de precieze omvang van opgave voor groenblauwe dooradering is nu nog niet goed te voeren. Het Rijk en de provincies zijn nog in beraad over de invulling van diverse criteria. In het kader van het PPLG houden we u op de hoogte over de ontwikkeling van de definitieve criteria en daarmee de bepaling van de exacte omvang

Versterking van groenblauwe dooradering begint met een goede bescherming van wat er al is.

Daarom hebben wij afgelopen jaar de leemtes tussen het gemeentelijke en provinciale beleid ten aanzien van de bescherming van houtopstanden geïnventariseerd. Wij concluderen dat:

- De gemeentelijke regelingen over het algemeen op orde zijn. Daar waar de gemeentelijke regelingen niet op orde zijn, hebben wij (gemeente specifiek) een terugkoppeling gegeven. Voor de handhaving van de regelingen maken gemeenten eigen keuzes in prioriteit en capaciteit;
- Er zijn drie opties om te werken aan structurele verbetering van de bescherming van houtopstanden: aanpassing van regelgeving, verbetering van de handhaving (door middel van meldingen) en kennisuitwisseling;
- Er behoefte is aan kennisdeling en ondersteuning om het werk van de gemeenten makkelijker te maken, als provincie kunnen we deze samenwerking en kennisuitwisseling stimuleren.

Voor een betere bescherming van houtopstanden werken we samen met gemeenten

Naar aanleiding van bovengenoemde inventarisatie hebben wij initiatief genomen om kennisbijeenkomsten te organiseren om samen met gemeenten onze conclusies en aanbevelingen te uit te werken. Wij starten een kennisnetwerk om de samenwerking en kennisdeling te bevorderen. Daarnaast stellen wij samen met gemeenten een handreiking op waarin wij duidelijkheid geven over de bevoegdheidsverdeling, verbetering van de handhaving en aanbevelingen uitwerken voor beleid en regelgeving.

Met deze brief voldoen wij aan uw opdracht uit uw besluit van 10 november 2021 over de uitvoering van aanbevelingen van de Rekenkamer Oost-Nederland uit het onderzoek uit 2021 naar landschapsbeheer.

Dit in aanvulling op onze reactie op het rapport bij brief van 5 oktober 2021 kenmerk 0209465. De aanbeveling voor het inventariseren van landschapselementen is opgevolgd met de ontwikkeling van een landschapselementenregister. De integrale inzet voor versterking van groenblauwe dooradering is opgenomen in het Fundament van de Omgevingsvisie en in het PPLG.

De aanbeveling voor verbetering van de controle op landschapsbeheer hebben wij breder opgepakt met een onderzoek naar de gemeentelijke regelgeving zoals hiervoor geschetst. Voorts kunnen we melden dat de controle op de uitvoering van contracten voor groenblauwe diensten wordt uitgevoerd door hanteert de Stichting Groene en Blauwe Diensten Overijssel. Zij hanteert hierbij een handhavingsprotocol met regelmatige veldcontroles en eventuele vervolgacties.

Wij verwachten u hiermee voldoende te hebben geïnformeerd en beschouwen de voornoemde motie Folkerts c.s. en uw opdracht van 10 november 2021, ter uitvoering van de aanbevelingen van de Rekenkamer Oost-Nederland, als afgedaan.

Gedeputeerde Staten van Overijssel,

voorzitter, A.P. Heidema

secretaris, N. Versteeg